

Behandling av skabb hemma

Orsak

Skabb orsakas av skabbkvalstret *Sarcoptes scabiei*, som är en 0,3 - 0,5 mm lång parasit. Honan gräver sig in i hudens hornlager och bildar där några mm långa gångar där hon lägger ägg. De utvecklas på ca. 3 veckor till fullvuxna kvalster. Livslängden för skabbkvalstret är 4 - 8 veckor. Utanför människan lever ett vuxet skabbkvalster i 24 - 36 timmar och ett omoget kvalster i upp till en vecka.

Symptom

Det mest typiska symptomet är klåda mellan fingrar, på handleder, mage, skinkor, bröstet och könsorganen. Eftersom tvätt och desinficering av händer har ökat, kan det vara att gångarna bara finns på fötterna eller kroppen. I början syns nödvändigtvis inga gångar alls. Klådan är intensiv, särskilt på natten eller efter en varm dusch. Andra symptom är utslag, skrapmärken, blåsor och 5 - 10 mm långa kvalstergångar samt inflammation i huden p.g.a. att den skrapats. Barn har ofta gångar på handflatorna och fotsulorna. Första gången man blir smittad uppträder symptomen 3 - 6 veckor efter smitta. Blir man smittad igen uppträder symptomen inom 1 - 3 dagar.

Smitta

Skabb smittar från en människa till en annan vid nära hudkontakt med en smittad person (på dagis, skolor, inom familjen, inom institutionsvård eller via sexuell kontakt) och genom att sova i samma säng. Smitta sker mer sällan via kläder eller möbler och endast i undantagsfall sprids skabb genom att skaka hand eller vid annan kortvarig hudkontakt. Nära kontakter på arbetsplatsen bör också beaktas. Om det behövs, tar vårdpersonalen kontakt med hygienskötaren i sitt område.

Behandling

Skabb behandlas med lokalbehandling eller tablettbehandling. Behandlingen upprepas 8 dagar efter den första behandlingen. Familjemedlemmar, partners och andra i nära kontakt behandlas samtidigt. Alla nära kontakter, både med och utan symptom, behandlas två gånger för att förhindra att smittan återkommer.

Vid behandling av långvarig skabb rekommenderas intensivbehandling, det vill säga samtidig lokalbehandling och tablettbehandling. Tabletterna tas på dag 0, 3 och 8 och Nix®-kräm appliceras dagligen i en vecka. Om du inte får behandlingseffekt med Nix®-kräm på grund av eventuell permترینresistens, används **Tenutex®-kräm** eller 5 - 10 % svavelvaselin.

Lokalt behandlingsmedel (permetrinkräm Nix®, receptfri emulsionskräm från apotek)

Tvätta huden väl med duschtvål och svalt vatten innan du applicerar krämen. Huden ska vara ren, torr och sval när behandlingen påbörjas.

Krämen appliceras på kvällen i ett tunt lager över hela huden, även på hårbotten och öronbladen. På små barn och äldre med symptom ska krämen också appliceras på huvudet, men inte runt ögonen och munnen. **Viktigt är att använda tillräcklig mängd kräm, då effekten blir sämre om mängden är för liten!** Om nödvändigt kan effekten ökas genom att tvätta håret med perimetrinschampo.

Naglarna klipps korta och krämen appliceras särskilt noggrant på och under naglarnas kanter, mellan fingrar och tår, på handleder, i armhålor, i naveln och på de yttre könsorganen (ej slemhinnor). Krämen får verka över natten och tvättas bort efter 8 till 12 timmar. Om händerna tvättas innan denna tid har gått måste de smörjas igen.

Nix®-behandling är lämplig för barn över 2 månader.

Nix®-doseringsinstruktioner

Vuxna och barn över 12 år: Innehållet i cirka en tub (max två tuber)

Barn 5 - 12 år: Cirka 1/2 (halva) tuben

Barn 1 - 5 år: Cirka 1/4 (en fjärdedel) av tuben

Barn i åldern 2 månader till 1 år: Cirka 1/8 (åttondel) av tuben

För barn under 2 år och äldre människor samt för långvarigt bruk endast enligt läkarordination.

Bensylbensoat 22.5 % / disulfiram 2 % -emulsion (Tenutex®)

Alternativ till permetrin (för över 1-åringar). Emulsionskräm, som fås från apoteket utan recept.

Appliceras efter hudtvätt och torkning på hela kroppen. Viktigt är att använda tillräcklig mängd kräm (i förhållande till patientens storlek, hos vuxna oftast åtminstone 50–60 g, vid behov större mängd). Trots att det i bipacksedeln står "förutom huvudet", är det bra att behandla också hårbotten och öronen.

Ansiktet behöver inte behandlas, om där inte finns hudförändringar (ifall appliceras i ansiktet, inte i närheten av ögon, munnen eller näsborrar). Man skall komma ihåg också insidan av naveln, yttre genitalier, mellan fingrar och tår samt under naglarna. Krämen får verka åtminstone 24 timmar varefter den tvättas bort.

Tablettbehandling (ivermectin: Scatol® eller Stromectol® 3 mg/tbl)

Läkaren skriver recept. Behandlingsdos 0,2 mg/kg som engångsdos.

- 15-24 kg 1 tbl 3 mg
- 25-35 kg 2 tbl 3 mg
- 36-50 kg 3 tbl 3 mg
- 51-65 kg 4 tbl 3 mg
- 66-79 kg 5 tbl 3 mg
- 80 kg och över 6 tbl 3 mg

Tabletterna tas på en gång och kan tas när som helst på dygnet i samband med måltid.

Tablettbehandlingen upprepas efter 8 dagar.

Gravida kvinnor och små barn (vikt mindre än 15 kg) behandlas inte med detta läkemedel, men det kan användas under amning.

Behandling för barn under 6 år

Barn under 6 år behandlas med Nix®-kräm, Tenutex®-kräm (endast över 1-åringar) eller 5 % svavelvaselin. Barn som väger över 15 kg kan behandlas med ivermectin-tablett.

Svavelvaselin vid behandling av skabb

För barn under 6 år 5 % svavelvaselinblandning och för övriga 10 % svavelvaselinblandning.

Extempore instruktion: Svavelvaselin

Sulfur petrolatum 5 % tai 10 %:

Sulfur ad usum externum 50 mg eller 100 mg

Paraffin liq. 100 mg

Vaselin alb. ad 1 g.

100 – 200 g burk.

Huden tvättas med duschtvål och vatten innan vaselinet appliceras. Huden måste vara ren och torr. Ett tunt lager av vaselinet appliceras på huden över hela kroppen förutom på huvudet, på spädbarn smörjes även på huvudet. Svavelvaselin appliceras tre kvällar i rad. Obs. tvättas inte bort emellan. Behandlingen upprepas efter en vecka.

Vaselinet måste appliceras särskilt noggrant under naglarnas kanter, mellan fingrarna och mellan tårna, på handleder, i armhålor, i naveln och på yttre könsorgan. Du bör alltid smörja händerna igen efter att du tvättat händerna.

Behandling av långvarig skabb (då skabb behandlats minst tre gånger)

Vid långvarig skabb intensifieras behandlingen så, att patienten får både tablett- och krämbehandling.

Tabletter tas på dag 0, 3 och 8 och Nix®-kräm appliceras dagligen i en vecka eller en tre dagars kur av svavelvaselin i två på varandra följande veckor.

För symptomfria personer i närkontakt ges tablettbehandling på dag 0 och 8.

Efterklåda kan förekomma i flera veckor.

Behandling av gravida och ammande kvinnor

Nix®-behandling är säker under graviditet och amning. Under graviditet kan också svavelvaselin användas.

Sanering hemma

Alla använda kläder, handdukar och sängkläder byts under behandlingen och tvättas. Maskintvätt i minst 60°C dödar skabbkvalstret.

Kläder, skor, mjukisdjur mm. som inte kan tvättas ska packas i en tätt försluten påse i minst en vecka. Obs. hörlurar, hjälm, smycken och bilen.

Madrasser, soffor, mattor och tygstolar dammsugs och vädras. Möbler, som inte går att rengöra eller ställa undan, täcks med ett lakan under en veckas tid. Lakanet som används för att täcka in möbler bör bytas och tvättas några gånger under veckan.

Som alternativ kan du lägga kläder mm. i frysen eller på vintern ute i kyla minst -20°C ett dygn. Värmen i bastun, över 80°C i minst 2 timmar dödar skabbkvalstret.

Efter nattens Nix®-behandling sker klädbyte och städning på morgonen.

Efter behandling med ivermectin-tabletter görs sanering efter 8 - 15 timmar, till exempel nästa morgon.

Efter svavelvaselinbehandling görs saneringen efter första behandlingen.

Skydda dig själv med handskar och kläder då du städar.

Smittsamheten är över 24 timmar efter den första behandlingen. Det är i alla fall bra att meddela om barnets skabbinfektion till dagis. Det rekommenderas även att informera andra om du har varit i nära kontakt med dem.

Efterklåda

Efterföljande klåda vårdas med Hydrocortison® eller Sibicort® och bassalva samt eventuellt med antihistamin. Klådan kan kvarstå i 3 - 4 veckor. Detta ska inte tolkas som att skabb-behandlingen misslyckats.

Skabb-behandlingens kostnader

Skabb hör inte till övervakningspliktiga smittsamma sjukdomar, varför kostnaderna för behandlingen efter en eventuell FPA-ersättning faller på patienten. **Av en del av ivermectinpreparaten kan man från och med 1.11.2024 få grundersättning.** Krämnerna är egenvårdpreparat och inte FPA-ersättningsgilla. Ifall skabbsmittan är från arbetsplatsen, kan arbetsgivaren i vissa situationer ersätta kostnaderna för arbetstagaren, men inte familjens behandlingskostnader. Ifall patienten redan har rätt till utkomststöd, kan man från FPA söka utkomststöd för läkemedelskostnader. I dessa fall kan man eventuellt få medicinkostnaderna betalda som en del av utkomststödet. Beviljandet av stödet beror på den sökandes och familjens ekonomiska situation. Vissa frivilliga hälsoförsäkringar kan eventuellt också ersätta behandlingskostnaderna för skabb.

Källa: Seinäjoen keskussairaala Iho- ja allergiapoliklinikka Syyhy-ohje, Syyhyn uudet eurooppalaiset suositukset 2017

Uppdaterad 10.12.2024 / S. Grönroos-Pada

Österbottens välfärdsområde • www.osterbottensvalfard.fi • Växel 06 218 1111

Denna anvisning är ämnad för våra patienter som är i ett vårdförhållande.